ספרי׳ – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

שער
שלישי

דבר מלכות

קרח

(יום ה׳ פ׳ קרח וש״פ קרח ג׳ תמוז)

שיחות קודש

מאת

כבוד קדושת

אדמו״ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט״א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים״

770 איסטערן פארקווי ברוקלין, נ.י.

שנת חמשת אלפים שבע מאות ששים וחמש לבריאה
הי׳ תהא שנת סגולות המשיח
שנת הק״ד לכ״ק אדמו״ר מלך המשיח שליט״א

משיחות יום ה' פ' קרח, בדר"ח תמוז*
וש"פ קרח, ג' תמוז ה'תנש"א

– תרגום מאידית –

א. ג' תמוז הוא היום בו נשתחרר כ"ק מו"ח אדמו"ר (בשנת תרפ"ז – פרז"ת) מהמאסר בבית האסורים („שפּאַלערקע" בלענינגראַד), בתנאי שיסע מיד לגלות, בעיר מקלטו[1] קאָסטראָמאַ לשלש שנים[2].

בשעתו עדיין לא ידעו אם זהו דבר טוב[3] וכיצד ישתלשל הדבר (כיון שהגם שעיר מקלט הוא מאסר „קל יותר" מבית האסורים, אעפ"כ הרי זו גלות עם כל ההגבלות שבזה[4], ועדיין נותרה הסכנה שיכולים להתחרט וכו')[5]; אבל לאחר מכן, ביום י"ב תמוז[6], קיבל (בקאָסטראָמאַ) את ההודעה שמשחררים אותו, ותעודת החופש תינתן לו למחרת, י"ג תמוז, ואז – כאשר השתחרר לגמרי – נתגלה, שג' תמוז הי' ה„אתחלתא דגאולה": נוסף על כך שיצא אז מבית האסורים והוגלה לעיר מקלט (עונש קל יותר) – נודע אח"כ שהגלייתו לקאָסטראָמאַ באה במקום העונש דהיפך החיים ר"ל שנפסק לו לפני כן, דבר שהי' מעמיד בסכנה ונוגע – ר"ל – לכל המשך הענין דהרבצת התורה וחיזוק היהדות בכלל והפצת המעינות חוצה בפרט, ותמורת זה הקלו את העונש והגלו אותו[7], עד שזה הוביל לכך ששחררו אותו לגמרי ביי"ב־י"ג תמוז. ובגלל נס זה נקבע[8] יום זה כ„חג הגאולה" מדי שנה בשנה.

נשאלת שאלה פשוטה: כיון שהגאולה הרי היתה נס מהקב"ה (שלכן צריך להיות „יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם"[9]) – מדוע לא הי' זה מלכתחילה נס בתכלית השלימות, שהגאולה השלימה תבוא בשלימות בבת אחת, ולא כפי שהי' בפועל, שזה השתלשל בשלבים: קודם התחלת הגאולה – היציאה מבית האסורים – בג' תמוז (אבל – מגלים אותו לגלות), ורק לאחר כמה ימים, שלימות הגאולה ביי"ב־י"ג[10] תמוז?

---

*) להמסיימות ד„בית רבקה" ולהמדריכות דמחנות־קיץ תחיינה.

1) כן נקרא ע"י בעל הגאולה („עיר מקלטי") – ראה מכתבו: ט"ו סיון תרפ"ח לחגיגת י"ב תמוז הראשונה (נדפס באגרות קודש שלו ח"ב ע' פ. וש"נ). י"ז אייר תרצ"ד (נדפס שם ח"ג ע' עט. וש"נ). ועוד.

2) פרשת המאסר והגאולה – ראה לקו"ד ח"ד תרי, א ואילך. ספר התולדות אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' 105 ואילך. ועוד.

3) ובפרט שבשעתו לא ידעו החסידים (משא"כ בעל המאסר והגאולה עצמו – ראה ספר השיחות תש"א ע' 139) שהשילוח לגלות הי' תמורת משפטו להיפך החיים ר"ל (כדלקמן בפנים).

4) ובלשונו במכתב ט"ו סיון הנ"ל: בו ביום (ג' תמוז) הוכרחתי לצאת בגולה אל עיר מקלטי כו'. – ולהעיר דגלות „שקול כמעט כצער מיתה" (חינוך מצוה תי).

5) ולכן לא בירך אז ברכת הגומל (עד לאחרי שהגיע לביתו בט"ו תמוז), כי „אין לברך עד שיצא מהסכנה לגמרי" (סדר ברכת הנהנין לאדה"ז פי"ג ס"ה).

6) יום הולדת בעל הגאולה (בשנת תר"ם).

7) בתחלה היתה הגזירה על עשר שנים גלות ב„סאלאווקי" (מקום גירוש בסיביר), ואח"כ שינו זה לשלש שנים בקאָסטראָמאַ (ס' השיחות שם).

8) מכתב שבהערה 4.

9) תהלים קו, טו. ברכות נד, ב. רמב"ם הל' ברכות פ"י ה"ח. טושו"ע או"ח ר"ס ריט. סדר ברה"נ לאדה"ז שם ס"ב.

10) וגם ביי"ב תמוז רק נתבשר שחופשה ניתנה לו, אבל בהשגח"פ הי' משרד הממשלה סגור, עד למחרתו ביי"ג תמוז, שבו ניתנה לו תעודת השחרור.

יתירה מזה: גם לאחר י"ב־י"ג תמוז לא הי' שלימות הנצחון על הצד שכנגד (במדינה ההיא), וכפי שרואים בפועל שנותרו אז גזירות שונות על בנ"י במדינה ההיא עד שבעל הגאולה הי' צריך (כביכול) לנסוע משם, והמניעות ועיכובים נותרו שם במשך כו"כ שנים לאחרי זה; ורק עתה, בשנים הכי אחרונות – למעלה מששים שנה לאחרי הגאולה (בשנת תרפ"ז) – רואים את התוצאה מגאולה זו – הגאולה דכל בנ"י ממדינה ההיא (וכדלקמן).

ובודאי הסדר בזה – שהגאולה באה בשלבים – הוא בהשגחה פרטית, עם טעם בדבר[11], ובפרט שזה קשור עם המאסר והגאולה דנשיא בישראל, וגאולה כללית לכל בנ"י (כפי שבעל הגאולה כותב[8]: "לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הקדושה, שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה").

ב. ביום דג' תמוז – שנים רבות ודורות רבים הרבה הרבה דורות לפנ"ז – הי' נס: ביום זה[12] אמר יהושע[13] "שמש בגבעון דום", ו"וידם השמש גו' עד יקום גוי אויביו"[14].

כיון שהכל הוא בהשגחה פרטית[15], ובכל שנה חוזרים על עצמם הענינים כפי שהיו בפעם הראשונה[16], צריכים לומר שבודאי ישנה שייכות בין שני הנסים שקרו בג' תמוז: "שמש בגבעון דום", והתחלת הגאולה דכ"ק מו"ח אדמו"ר (כדלקמן ס"ז)[17].

ע"ד השאלה הנ"ל בנוגע לג' תמוז (מדוע לא הי' זה מלכתחילה נס באופן דגאולה שלימה), נדרשת הסברה גם בנוגע להנס ד"שמש בגבעון דום":

כיון שקורה כאן נס, ונס גדול כזה כעצירת השמש (שזהו מהנסים הגדולים ביותר שקרו אי פעם[18], עד שהפסוק אומר[19] "ולא הי' כיום ההוא לפניו ואחריו") בכדי שיהושע ובנ"י יוכלו להמשיך במלחמה ע"י ראיית האויבים ורדיפתם ("כי בעת ההיא עמד השמש נוכח גבעון וחשש פן ישקע בעונתו ולא יוכלו לרדוף אחרי האויב באישון הלילה, ולזה אמר להשמש שלא ילך מהלכו וימתין עוד נוכח גבעון, במקום שהוא עומד"[20]) – הרי הנס הי' יכול כבר להיות נס בשלימות, שבמקום לעצור את השמש בכדי שיוכלו להלחם (בדרך הטבע) לאור היום, הי' הנס צריך להיות (ז.א. שיהושע הי' יכול וצריך לבקש מהקב"ה) שמלכתחילה ינצחו במלחמה (ולא יזדקקו כלל לעצירת השמש, או באופן שגם בלילה יוכלו להלחם, ע"ד "ולכל בני ישראל הי' אור במושבותם"[21] כאשר הי' חושך אצל המצריים, וכיו"ב), וכמ"ש בפסוק שלפני זה[22], ש"וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים גו'"?

---

11) ראה שיחת בעל הגאולה בשמח"ת תרפ"ח (יום קודם נסיעתו ממדינה ההיא): נסיעתי מכאן אינה מצד ההכרח, אלא סדר מסודר ישנו כאן (סה"מ תרפ"ח בהוספות ע' רטו).

12) סדר עולם רבה פי"א.

13) יהושע י, יב.

14) שם, יג.

15) כתר שם טוב הוספות סקי"ט ואילך. וש"נ.

16) ראה רמ"ז בס' תיקון שובבי"ם, הובא ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

17) ראה גם לקו"ש ח"ד ס"ע 1314 ואילך. ח"ח ע' 114 ואילך. חכ"ח ע' 260 ואילך.

18) ראה רלב"ג יהושע שם, יב (בתחלת פירושו): אם הי' שהשמש עמד ובטל מהתנועה הנראית לו הנה הי' זה המופת יותר נפלא לאין שיעור מהמופתים שנעשו ע"י משה כו'.

19) יהושע שם, יד.

20) מצו"ד שם, יב.

21) בא י, כג.

22) פסוק יא.

וגם בעצם הנס ש„ויעמוד השמש" – יש לחקור באיזה אופן הי' הנס: האם הי' זה רק בנוגע לפרט שנוגע למילוי תכלית הנס – שאור השמש (אור היום) ימשיך להאיר, שלזה נדרש רק ש(גלגל) השמש עצמו ייעצר וימשיך להאיר על הארץ (ועד"ז „וירח בעמק אילון"[13]); או שהנס הי' בכל הסדר שלו (הקשור עם מהלך השמש), ז.א. שהנס עצר גם את כל הענינים הקשורים עם מהלך השמש – הסיבות לזה (מהלך גלגל היומי, ובמילא – מהלך כל הגלגלים[23], שנעשה ע"י סיבוב גלגל היומי, „המקיף ומסבב את הכל"[24]), וגם התוצאות מזה, וסיבוב הגלגלים הקטנים בגלגל השמש עצמו[25], וכיו"ב[26].

החילוק בין שני אופנים אלו הוא: האם זהו נס שמשדד – שובר – את הטבע, ע"ז שעוצרים רק את השמש (והירח) בלבד; או נס שפועל בטבע השמש, ובמילא גם בכל סדר המהלך הטבעי של השמש (הקשור עם מהלך כל הגלגלים).

ויש לומר שזהו ע"ד שני הסוגים[27] בנסים[28]: (א) הנס אינו משנה טבע הדבר. כהנס דמכת דם, שכשהמים נתהפכו לדם נשארו הם במהות מים, וכשהנס נפסק, נתבטל ממילא שינוי המים לדם. ובנדו"ד – ש„וידם השמש" הי' רק נס ביחס להשמש עצמה, ואח"כ חזר הסדר הקבוע דמהלך השמש בתוך מהלך שאר הגלגלים. (ב) נס שמשנה את טבע ומציאות הדבר (כהנס ד„ידו מצורעת כשלג"[29], שלאחר הנס היתה הצרעת על היד באופן טבעי), ובכדי להחזירו לטבעו הקודם זקוקים לנס נוסף.

ג. וי"ל שעד"ז הוא בביאור על שאלה דומה בפרשתנו – בנוגע להנס ד„פרח מטה אהרן"[30]:

בהמשך להערעור על הכהונה דקרח ועדתו ציוה הקב"ה למשה לקחת מטה מכל שבט, „שנים עשר מטות איש את שמו תכתוב על מטהו, ואת שם אהרן תכתוב על מטה לוי", „והי' האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח"[31]. וכך הוה – שמשה הניח את כל המטות „לפני ה' באוהל העדות"[32], ולמחרת – „ויבוא משה אל אהל העדות והנה פרח מטה אהרן לבית לוי, ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים"[30], ומשה הוציא את כל המטות בכדי שכל בנ"י יראו זאת[33], והקב"ה

---

23) ואעפ"כ, מפורש בקרא „וידם השמש וירח עמד" – כי פרטים אלו היו נוגעים ליהושע לנצחון המלחמה (ראה מצו"ד שם).

24) רמב"ם הל' יסודי התורה פ"ג ה"א.

25) ראה רמב"ם שם ה"ב. ה"ד.

26) שקו"ט באופן תנועת הגלגלים, ואופן ההשפעה של גלגל א' על שאר הגלגלים (באם הם כולם כמו גוף אחד או כמו גופים מחולקים) – ראה ספר החקירה להצ"צ ו, ב. ח, ב ואילך. וש"נ.

27) ובפרטיות – יש בזה ג' סוגים: (א) שגם בעת הנס נשאר הדבר במהותו (להעיר שבעת מכת דם הרי „גיגית מלאה מים . . ישראל שותה מים כו'" – שמו"ר פ"ט, י). (ב) ע"ד הנס דקרי"ס, שהנס פועל שינוי בטבע המים שיהיו „כחומת אבנים", אבל לא נשתנה המים במהותו ליבשה, ולכן „אילו הפסיק ה' את הרוח כרגע היו המים חוזרים וניגרים" (שעהיוה"א פ"ב). (ג) הנס פועל שינוי בטבע הדבר, כמו הנס דידו של משה מצורעת כשלג. [ולהעיר מהג' אופנים בביאור שמשה לא אכל ולא שתה ארבעים יום, ראה לקמן הערה 114].

ובנדו"ד – נס העמדת השמש – אפשר לומר בא' מג' אופנים הנ"ל. וע"פ המבואר לקמן בפנים (שנס זה פעל שינוי בטבע מהלך השמש), אפ"ל שזה הי' כאופן הב' או אופן הג' הנ"ל.

28) בהבא להלן, ראה לקו"ש ח"ה ע' 176. ח"ו ע' 89. חי"ח ע' 242 ואילך.

29) שמות ד, ו.

30) פרשתנו יז, כג.

31) שם יז־יח. כ.

32) שם, כב.

33) שם, כד.

אמר[34] „השב את מטה אהרן לפני העדות למשמרת לאות", „לזכרון שבחרתי באהרן הכהן כו'"[35].

וצריך להבין: כיון ש„פרח מטה אהרן" הי' נס בכדי להראות על בחירת הקב"ה בכהונת אהרן – הי' מספיק אילו היו נעשים שקדים מוכנים על המטה, שזה הי' סימן לבנ"י, ז.א. שלכאורה הי' מספיק שהנס יהי' רק בהפרט שנוגע לכוונת הנס („שבחרתי באהרן הכהן") – לשם מה הי' הנס דשקדים צריך להיות צמיחה וגידול בסדר טבעי – „ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים" (ואת כל זה הראה משה לבנ"י[36]), ויתירה מזו – „למשמרת" נשאר לא רק מטה אהרן והשקדים, אלא גם הפרחים, כדאיתא בגמרא[37] „משנגנז ארון נגנז עמו כו' מקלו של אהרן בשקדי' ופרחי'"[38]?!

ונקודת הענין בזה[39]: התכלית והחידוש דנס זה הוא, שהגם שמטה מצד עצמו אינו שייך בטבעו לפריחה וצמיחת פירות, זה יכול להיות רק בכחו של הקב"ה (נס), אעפ"כ, נפעל נס זה במטה אהרן, וזה הי' ונשאר לא סתם ענין נסי שלמעלה לגמרי מהטבע, אלא שזה מתקשר עם טבע המטה. ולכן הי' אופן הפריחה בסדר טבעי (אבל לא בהגבלת הזמן) דצמיחת פירות[40]:

„ויצא פרח (כמשמעו[41]) ויצץ ציץ (חנטת הפרי כשהפרח נופל[41]) ויגמול שקדים (כשהוכר הפרי הוכר שהן שקדים[41])".

[וזה הראה לבנ"י, שבחירת הקב"ה באהרן הכהן היא באופן שהכהונה נעשית אצלו מעלתו הטבעית (שנשארת לעד אצל אהרן ובניו)].

ועד"ז הוא הביאור גם בהנס ד„שמש בגבעון דום", ונס הגאולה דג' תמוז, כדלקמן.

ד. ויש לומר הביאור בזה:

חז"ל אומרים[42] ש„כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו". ז.א. שכל דבר בעולם – אע"פ שעולם הוא מלשון העלם והסתר[43] – נברא בכדי לגלות את כבודו של הקב"ה, וזה נפעל ע"י עבודת היהודי שמנצל את ענייני העולם לכבודו של הקב"ה.

והטעם וההכרח על זה מרומז גם בלשון המשנה „(כל מה) שברא הקב"ה": כיון שהקב"ה הודיע בתורתו ש„ברא הקב"ה" – שהוא ברא את הדבר והודיע איך ברא אותו, שברא אותו באופן שנוטל כביכול מכחותיו וזמנו (ששת ימי בראשית) לברוא כל נברא בכח מיוחד – כח ההתהוות יש מאין שהוא דוקא בכח העצמות[44], ובפרט ע"פ תורת הבעש"ט[45] שהתהוות הבריאה מתחדשת בכל רגע ורגע מאין ואפס ממש – הרי זו הוכחה שהקב"ה רוצה שלנבראים תהי' שייכות עם (כח) הבורא (הקב"ה) שלהם, עד ש(יוכלו) להוסיף כביכול בכבודו

34) שם, כה.
35) פרש"י עה"פ.
36) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ג ע' 118.
37) יומא נב, ב. וש"נ.
38) ראה לקו"ש שם ע' 121. וש"נ.
39) בהבא להלן ראה גם לקו"ש שם ע' 119 ואילך.
40) וי"ל נפק"מ – שמותר ליהנות משקדים אלו ומהפירות הגדלים מהם, כי אינו מעשה נסים (ראה תענית כד, ב), דבפשטות משמע שהשקדים היו פירות טבעיים, שמהם אפשר לגדול עוד פירות (שקדים).
41) פרש"י עה"פ.
42) אבות ספ"ו.
43) ראה לקו"ת שלח לז, ד. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"א ע' שג. ח"ג ע' נט. ועוד.
44) אגה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב).
45) שעהיוה"א פ"א.

של הקב"ה,

כיון שאל"כ נשאלת השאלה: מדוע ברא הקב"ה את העולם (לא באופן „מובדל", שהבריאה, למשל, אינה יודעת ש„ברא הקב"ה", ואינה יודעת את האופן שברא, בעשרה מאמרות[46] וכיו"ב, אלא) באופן שהוא „השקיע" כח (העצמות) שלו ועשרה מאמרות שלו בהבריאה, ויתירה מזה: מדוע ברא את העולם באופן שהוא מהוה אותו בכל רגע מחדש – הרי הי' יכול לברוא אותו בכח חזק כזה, שע"י התהוותו בפעם הראשונה יהי' בכח העולם להתקיים שית אלפי שנין[47], ולא יזדקק בכל רגע להתהוות חדשה מדבר ה'[48]?

וי"ל הטעם על זה, כיון שעלה ברצונו ית' שכל נברא ירגיש איך הוא פועל (או שעל ידו נפעל) הוספה וחידוש [שאז יש לנברא תענוג אמיתי ומושלם, כטבע הבריאה ש„אדם[49] רוצה בקב שלו מתשעה קבים של חבירו"[50]. ז.א. שנוסף על זה שהוא מקיים מה שהקב"ה מצוה אותו, פועל הוא כביכול הוספה מעצמו; שחידוש אמיתי הוא – כאשר זה קשור עם הקב"ה, ה"ה מגלה כבודו של הקב"ה.

ולשם כך השקיע הקב"ה את כח הבריאה שלו בעולם, ובאופן שהוא בורא אותו בתמידיות בכל רגע מחדש – כיון שזה מקשר כל נברא כל רגע עם הקב"ה, שבכל פרט ופרט ובכל רגע ורגע יש להנברא הכח לגלות את כבודו של הקב"ה מחדש (דבר ה' שהחי' אותו ברגע זה ממש מחדש)[51].

אילו הבריאה היתה נבראת באופן שיש בה כחו של הקב"ה, וזהו כח חזק שנשאר לתמיד או למשך זמן (ואינו מתחדש בכל רגע ורגע) – הי' גילוי כבודו של הקב"ה באופן כללי ודבר חד פעמי. עי"ז שבכל רגע מתהוה כל נברא מחדש בדבר ה', מגלים בכל רגע מחדש את כבודו של הקב"ה. לדוגמא: ע"י שתיית מים – מברך יהודי „שהכל נהי' בדברו"[52], ומגלה עי"ז את ההוספה והחידוש שהמים פועלים [כיון שלולי המים אינו אומר את הברכה] בגילוי כבודו של הקב"ה, „שהכל נהי' בדברו" (דבר ה' שהחי' את המים מחדש, וכן – „שהכל נהי' בדברו", זה מגלה את דבר ה' בכל הנבראים), וכאשר הוא שותה מים ומברך ברכה נוספת בזמן מאוחר יותר, הרי זה מגלה את דבר ה' („דברו") החדש שמתוסף אז בו (במברך) ובכל העולם[53]

---

46) אבות רפ"ה.

47) ראה ר"ה לא, א.

48) שהרי הטעם וההוכחה שכלית לזה שההתהוות היא בכל רגע (כמבואר בשעהיוה"א פ"ב) וכל הטעמים שכליים בביאור אופן ההתהוות – הם ע"פ כללי השכל שנבראו ע"י הקב"ה, וכיון שהוא ית' אינו מוגדר בטעמים אלו, הי' יכול לברוא את העולם באופן אחר לגמרי. וטעמים אלו שייכים רק לאחרי שידענו שעלה ברצונו ית' שבריאת והנהגת העולם תהי' ע"פ כללי השכל (ראה ס' השיחות תשמ"ח ח"א ע' 134 ואילך. לקו"ש חכ"ו ע' 253).

49) ב"מ לח, א.

50) וראה מכתב י"א ניסן תשל"ב (הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים – קה"ת תשמ"ו ואילך – ע' תרמב).

51) ועד שהנברא נעשה כמו „שלהבת עולה מאלי'" (בנוגע לגילוי הקדושה וכבודו של הקב"ה שעל ידו) – ראה סה"ש תנש"א ח"ב ע' 598 (לעיל ע' 209) ואילך ובהערה 69.

52) משנה ברכות מד, א.

53) ויש לומר שזהו גם א' מהטעמים שהאדם נברא בטבע באופן כזה שזקוק לאכילה ושתי' תמיד מחדש* (ולכן הנשבע „שלא יאכל כלום

*) ורק בנוגע למשה נאמר (תשא לד, כח) ש„ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה" – שזהו הי' חידוש ונס, וגם בנוגע למשה יש דיעה במדרש שנצטער מזה (שמו"ר פמ"ז, ז. וראה

[ועד"ז ע"י ברכה פרטית, „בורא פרי הגפן"[54] וכיו"ב – דבר ה' החדש בכל „פרי הגפן" בכל העולם], וכן הלאה[55].

ה. ע"ד כפי שהוא בנוגע לגילוי כבודו של הקב"ה בכללות הבריאה (טבע), עד"ז הוא גם בגילוי האלקות ע"י נסים: שלימות הכוונה ברוב הנסים הוא, שהנס לא ישאר דבר שלמעלה לגמרי מהטבע, אלא שהנס יתקשר ויחדור בהטבע.

עד"ז הוא גם בנוגע להנס ד„פרח מטה אהרן" – שהנס (שבא לגלות „שבחרתי באהרן הכהן") פעל במטה אהרן, שנעשה ונשאר קשור עם טבע המטה, כך שאופן הפריחה הי' בסדר טבעי דצמיחת פירות, עם כל סדר ההשתלשלות שבזה, „ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים".

ויש לומר – בלשון החסידות – השייכות עם כהונה דוקא: החידוש[56] דכהונה (ברכת כהנים) הוא, שזה ממשיך מלמעלה מסדר השתלשלות[57]. ולכן ה"ז קשור עם זריזות („עד מהרה ירוץ דברו"[58]), שמטעם זה הסימן לבחירת הקב"ה בכהונת אהרן הוא בשקדים דוקא, כיון שהם „ממהרים לגמור יותר מכל הפירות"[59] (בכ"א יום[60], מהר יותר משאר הפירות), ובנדו"ד היתה המהירות (לא בכ"א יום, אלא) בתוך לילה[30] – כיון שזריזות ומהירות מורה על המשכה שלמעלה מסדר השתלשלות: המשכה שבסדר השתלשלות ה"ה „מתעכב ושוהה עד שנמשך ובא למטה שהרי בכל השתלשלות מהיכל להיכל הוא ע"י משפט אם ראוי הוא כו'", משא"כ בברכת כהנים נמשך השפע „במהירות דרך כל העולמות באין מונע ומעכב כו'"[61]. לאידך גיסא – ההמשכה (במהירות) שלמעלה מסדר השתלשלות נמשכת „דרך כל העולמות", כמודגש בהנס ד„פרח מטה אהרן", שביחד עם זה שזהו נס ובא במהירות, הרי זה קשור ועובר דרך הטבע דצמיחת הפירות.

ואולי י"ל ולהוסיף, השייכות עם (פ')

שבעת ימים" ה"ז שבועת שוא (רמב"ם הל' שבועות פ"ה ה"כ) – כי ע"ז בכתו לגלות בכל אכילה ושתי' הדבר ה' החדש שמחי' האדם והמאכל וכל העולם („שהכל נהי' בדברו", וכיו"ב).

54) משנה ברכות לה, א.

55) ובדוגמת זה בברכות הרא' על מעשי בראשית (וכיו"ב) – „ברוך עושה מעשה בראשית", „ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם" – שע"ז מגלים מעשי בראשית אלו כבודו של הקב"ה, ביחס לכל הבריאה כולה (מעשה בראשית). – ולהעיר שלאחרונה שמענו וראינו בעיר זו רעמים וברקים, עליהם מברכים ברכות הנ"ל. ראה אנציקלופדי' תלמודית ערך ברכות הרא' (ע' שנו ואילך). וש"נ.

ולהעיר, שלאחרונה הי' גם התפרצות „הר־געש" ורעידת האדמה (חידוש ושינוי בטבע העולם) במקום רחוק בעולם, אשר, ע"י ברכתם של כמה יהודים שם „שכחו וגבורתו מלא עולם" (ראה ברכות נט, א. וראה אנציקלופדי' שם ר"ע שנז. וש"נ), מגלה ה„הר־געש" כבודו של הקב"ה ובכל העולם כולו („מלא עולם"). ובפרט בנוגע לאלו הגרים בארצות הברית, כיון שאנשי הצבא שלה נמצאים שם ועוסקים בהצלת הניזוקים כו'.

---

56) בהבא להלן, ראה לקו"ת סוף פרשתנו (נה, ג ואילך). סהמ"צ להצ"צ מצות ברכת כהנים (דרמ"צ קיב, א־ב). ובכ"מ.

57) ראה גם סה"מ תרכ"ט בתחלתו. תרנ"ד ס"ע שטו ואילך. לקו"ש ח"י ס"ע 38 ואילך, ובהנסמן שם. סה"ש תנש"א ח"א ע' 27 ואילך.

58) תהלים קמז, טו.

59) לקו"ת שם. וראה גם פרש"י פרשתנו יז, כג.

60) קה"ר פי"ב, ז – הובא בלקו"ת שם.

61) לקו"ת שם נה, ד.

יפ"ת שם. וראה גם אוה"ת שה"ש ס"ע תשעה. ס"ע תשצא. סה"מ תרכ"ט ע' שנז. המשך וככה תרל"ז פפ"ח). [ולדינה שני' (במדרש שם) משמע שנשתנה טבעו ולא נצטער, ראה בארוכה לקו"ש חל"ו תשא תש"נ. וראה לקמן הערה 114].

קרח דוקא. ובהקדים, ש„קרח" ו„חקת" מורכבים שניהם מהאותיות „חק", אלא שב„קרח" מתוסף רי"ש, וב„חקת" – תי"ו: אצל קרח (משבט לוי) הי' הגילוי ד„חק", למעלה מטעם ודעת ולמעלה ממדידה והגבלה (כמבואר בחסידות[62] שטענת קרח באה בגלל מעלתו, „פיקח הי'"[63], והוא ראה את הגילוי שלמעלה ממדידה והגבלה כפי שיהי' לע"ל); טעותו (בערעור על כהונת אהרן) היתה בענין ד„ר'", „רש" (עניות[64]), שמורה שההמשכה (דמחשבה ודיבור) אינה יורדת בסדר השתלשלות (קרח רצה לחלק בין עליון ותחתון[65]), כבאות ר' שבה חסר הקו השלישי (דאות ה') כנגד[66] מעשה[67].

משא"כ ב„חקת" – „זאת חקת התורה" – נמשך מ„חק" (למעלה ממדידה והגבלה) באות „ת'", סוף וסיום כל כ"ב אותיות התורה, ז.א. שנמשך בכל ודרך כל סדר השתלשלות (כל האותיות מאל"ף עד תי"ו), בכל ג' הקוים (באות ת') דמחשבה דיבור ומעשה, ותורה עבודה וגמילות חסדים, ואדרבה: באופן שהם מתחברים כולם – כיון שבסיום ושלימות העבודה, כאשר ישנה המהירות דקדושה (מההמשכה שלמעלה מסדר השתלשלות בסדר השתלשלות), נעשה החיבור יחד דכל ג' הקוים, שמהעליון (מחשבה ודיבור) באים מיד במהירות לתחתון (מעשה), ללא הפסק ביניהם (דלא כבאות ה"א[68]). ומזה באים לנקודה מתחתית ה(קו השמאלי ד)אות ת' – נקודת הביטול, ונקודה גדולה (בעלת אורך ורוחב), ז.א. שהביטול בא ביחד עם ההתפשטות לאורך ורוחב; וזה בא בסיום האות – שמורה על שלימות נקודת הביטול בסיום העבודה.

ועי"ז נפעל הענין ד„חקת" – גם מלשון חקיקה[69], שמורה על המשכה נצחית (בלי שינוי), הקשורה עם ת', כמאחז"ל[70] „ת"ו – תחי'" – ששלימותו חיים נצחיים.

ו. ע"פ הנ"ל י"ל בהנס ד„שמש בגבעון דום":

הכוונה בנס זה היתה – לא לצאת מדרכי הטבע לגמרי – רק כברוב הענינים, שהנס יסייע לנצחון המלחמה[71] שקשור (עכ"פ במקצת) גם עם דרך הטבע. אפילו במלחמה זו – ש„ה' נלחם לישראל"[19] – היתה צריכה להיות ההתלבשות גם בדרך הטבע.

ולכן לא הי' נס ששלל לגמרי את המלחמה בדרך הטבע (ע"י יהושע), אלא נס שסייע למלחמה שלהם: ההכנה וההכשרה לנצחון הי' ע"י הנס ד„שמש

62) שם נד, סע"ב ואילך. וש"נ. אוה"ת פרשתנו ע' תרסו. תרצד. סד"ה ויקח קרח העת"ר (המשך תער"ב ח"ב ע' א'מג ואילך). סה"מ מלוקט ח"ג ע' רג ואילך.

63) תנחומא פרשתנו ה. במדב"ר שם פי"ח, ח. פרש"י פרשתנו טז, ז.

64) ראה לקמן ס"ח. וש"נ.

65) ראה לקו"ש ח"ח ע' 117 ואילך. סה"מ מלוקט שם. וש"נ.

66) נסמן בהערה 68.

67) ראה בארוכה שיחת ש"פ קרח ג' תמוז תשמ"ח ס"ו (ס' השיחות ח"ב ע' 503). וש"נ.

68) ראה תו"א מגלת אסתר צה, סע"ב ואילך. לקו"ת ר"פ בלק (סז, א ואילך). סה"מ תר"ן ע' רעט ואילך. תרנ"ח ע' ריב. ה'שי"ת ע' 122. סה"מ קונטרסים ח"א רמא, א ואילך. שיחת ש"פ ויגש (סה"ש תנש"א ח"א ע' 215).

69) לקו"ת ר"פ חוקת.

70) שבת נה, א.

71) ראה רלב"ג שבהערה 18, ש„מה שאמר ולא הי' כיום ההוא לפניו ולאחריו לשמוע ה' בקול איש כי ה' נלחם לישראל, הורה בזה כי זה המופת הוא בענין המלחמה בעצמותה, ואם הי' זה המופת בעמידה מהתנועה לא הי' לו רושם בענין המלחמה כלל כו'", עיי"ש.

בגבעון דום"[72], אבל זה עצמו לא פעל את הנצחון. לאחרי שהאיר אור היום הטבעי (דאור השמש)[73], היו צריכים יהושע ובנ"י לרדוף ולהלחם עם האויבים בדרך הטבע.

ועפ"ז אולי יותר מסתבר לומר, שהנס עצמו (ד„שמש בגבעון דום") הי' באופן שקשור עם טבע מהלך השמש (אופן השני הנ"ל ס"ב) – וזה עצר לא רק את השמש והירח, אלא את כל הכוכבים ומזלות, ומהלך גלגל היומי בכלל, וכל הגלגלים הקשורים עם מהלך השמש.

[ויומתק ע"פ הביאור בחסידות[74] באמירת יהושע „שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון", שע"י עצירת מהלך השמש והלבנה (ההשתחוואה והביטול שלהם[75]), שזהו ע"י פעולה על השמש „דום[76] מלומר שירה"[77] – רצה יהושע לבטל את ההשפעה לאומות העולם (שעמם נלחמו אז בנ"י) שעובדים את השמש והירח (וכוכבים ומזלות), ועי"ז – נפעל גם בנצחון המלחמה. ועפ"ז מסתבר יותר לומר שב„שמש בגבעון דום" נעצר לא רק מהלך השמש והירח אלא גם מהלכם של עוד כוכבים ומזלות (בשאר הגלגלים)].

ז. ועד"ז אולי י"ל גם ההסברה בנס הגאולה דג' תמוז (בשנת תרפ"ז):

ביחד עם זה שהנס דג' תמוז הי' נס שלמעלה מהטבע, היתה לו השפעה בהטבע גופא, שהוא „הסכים" להנס [ובפרט שמלכתחילה הי' זה נס המלובש בטבע, ובמיוחד בערך להנס ד„פרח מטה אהרן" ו„שמש בגבעון דום"], כידוע שאותם אנשים שאסרו את בעל המאסר והגאולה, הם גופא (בעודם בתקפם) נאלצו לשחררו, עד שהיו צריכים לסייע בשחרור והגאולה[78].

ויש לומר, שלכן לא בא הנס בבת אחת (בגאולה שלימה), אלא שהתחלק לשלבים בדרך הטבע – בהתאם למצב הצד שכנגד (שהי' בתקפו), שהם מצד מצבם („טבעם") יגיעו להכרה שצריכים לשחררו, החל מביטול הגזירה דהיפך החיים ר"ל להגלותו לעיר מקלטו בקאַסטראַמאַ, עד – ששחררו אותו לגמרי[79].

אבל גם אח"כ נשארה המדינה בתקפה, כולל – בשייכות להתנגדות לדת ישראל וכו', ולכן נמשכה שלימות הגאולה דבנ"י (במדינה ההיא) משך זמן, עד שהם עצמם (במשך השנים) יגיעו סו"ס להכרה ויתחילו משם להרשות לבנ"י להתנהג בחפשיות בכל עניני יהדות, וגם להתיר יציאת יהודים ממדינה ההיא (ואף לסייע להם בכך),

כולל גם – בימים אלו ממש – השקו"ט

---

72) ועד"ז הנס ש„וה' השליך עליהם אבנים גדולות מן השמים גו'", אף שעי"ז „ימותו רבים גו' מאשר הרגו בני ישראל בחרב" (יהושע שם, יא).

73) וראה לקו"ש ח"ח ע' 120, שגם ע"י עצם הענין דביטול תנועת השמש נתקיימה הכוונה דטבע השמש עצמו.

74) סידור שער המילה קמב, א ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות מילה (ה, א ואילך). אוה"ת שבועות ע' קט ואילך. נ"ך (כרך ב) ע' תשלח ואילך. וראה לקו"ש חכ"ח ע' 261 ואילך.

75) ראה ב"ב כה, א.

76) פרש"י עה"פ.

77) ד„כל זמן שהוא דומם עומד ואינו מהלך, שבכל עת הילוכו הוא אומר שירה" (פרש"י שם). וראה גם יל"ש יהושע רמז כב. מדרש תהלים יט, ה.

78) ראה גם לקו"ש ח"ח שם. חי"ח ע' 237 ואילך. חכ"ח ע' 256.

79) ובזה גופא – נתעכב נתינת תעודת השחרור בפועל עד י"ג תמוז (כנ"ל הערה 9), שבזה ניכר ומודגש שהפעולה רשמית דהחופש נעשית ע"פ חוק המדינה, כיון שנתעכב החופש עד לי"ג תמוז, שבו הי' המשרד הממשלתי פתוח באופן רשמי ע"פ חוק המדינה (ראה ס' השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 568 ואילך).

והרצון דכו"כ במדינה ההיא להחזיר את שם העיר „לענינגראַד" (שבה הי' המאסר והישיבה בבית האסורים) – השם שהם נתנו לה (על שם מנהיגם) – בחזרה לשם „פּעטערבורג" (שם העיר בזמן המאסר והגאולה דאדמו"ר הזקן[80]) – השם שהצאַר קרא לה בזמן בניית העיר (שמייצג את ההיפך הגמור מהקומוניסטים). והגם שאף תחת שלטון הצאַר היו מניעות ועיכובים ליהדות – אין זה מגיע למה שנעשה ע"י אלו שאסרו את בעל המאסר והגאולה; ויש לומר, שבהשקו"ט והרצון להחזיר את שם העיר מ„לענינגראַד" ל„פּעטערבורג" – רואים בגלוי יותר את הפעולה הנמשכת מהגאולה בי"ב־י"ג תמוז, הגאולה הכללית דכל בנ"י ממנגדיהם בכלל, ובפרט במדינה ההיא.

ח. ואולי יש לקשר זה גם עם חודש הגאולה (חודש תמוז) – חודש הרביעי, שבא[81] לאחרי – ובכחו של – חודש השלישי (ירחא[82] תליתאי)[83], בדוגמת אות ג' וד' ר"ת „גמול דלים"[84], ההשפעה (גמול) דחודש הג', החודש דמתן־תורה, בחודש הד', החודש דהמשך וסיום המאסר (ע"ד ענין „דלים"), באופן שזה (בחי' דלים) מתהפך לחודש הגאולה[85].

ויש לומר שענין זה מרומז בצורת ה(אות) ד':

אע"פ[86] שאות ד' ואות ר' דומות בכך ששתיהן מורות על ענין העניות: דלי"ת מלשון דלות ור"ת דלים, ורי"ש מלשון רש („ולרש אין כל"[87]), ושתיהן מורכבות משני קוים, אחד למעלה ברוחב ואחד באורך (מלמעלה למטה) – ישנו חילוק עיקרי ביניהם: אות ד' יש לה נקודה ('), מאחורי' (שמקשרת את שני הקוים), משא"כ אות ר'.

אחד הענינים בזה: הנקודה מורה על ענין הביטול, וזה קאי על נקודת היהדות שישנה בשלימות אצל כאו"א מישראל, אפילו כאשר הוא נמצא במצב ד„אחוריים" (לא בפנים דקדושה), כמאחז"ל[88] „אע"פ שחטא ישראל הוא", כיון שנקודת היהדות היא למעלה מכל העלמות והסתרים, ולמעלה מכל הדרגות בסדר השתלשלות – הנקודה דיחידה שמקשרת את היהודי עם היחיד שלמעלה[89].

ונקודה זו (ביטול) מאחורי הד' מורה שהדלות והעניות של הד' הוא הביטול דקדושה – שמקשר אותו עם הדרגות הכי נעלות, דלי"ת גם מלשון „דליתני"[90]

---

80) ועד שעל שם עיר זה (פעטערבורג) נקראת גם הגאולה שלו, ופעולת הגאולה – שעיקר הענין דהפצת המעינות חוצה התחילה „נאַך פעטערבורג" (כן הוא הלשון בס' השיחות תורת שלום ס"ע 112).

– ולהעיר שגם גאולת אדה"ז היתה קשורה בדרכי הטבע (של אוה"ע) – ראה אגרות קודש אדה"ז סל"ח. וש"נ (וראה ס' השיחות תשמ"ט שם. לקו"ש חכ"ה ע' 186 ואילך). וכמודגש גם בסיפור הידוע בנוגע לקידוש הלבנה שלו על הספינה בזמן היותו במאסר (לקו"ד ח"ד תשנב, ב. וראה גם לקו"ש ח"ה ע' 80. ס' השיחות תש"נ ח"א ס"ע 201 ואילך. שיחת ש"פ ויק"פ שנה זו).

81) ראה בארוכה סה"ש תשמ"ז ח"ב – שיחת ש"פ קרח ס"ב ואילך. סה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 494. 528. סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 549.

82) שבת פח, א.

83) ולהעיר שהתחלת המאסר היתה בט"ו סיון, קיימא סיהרא באשלמותא (זח"א קנ, רע"א. ח"ב פה, א. שמו"ר פט"ו, כו. ועוד) דירחא תליתאי.

84) שבת קד, א.

85) ראה לקו"ש חי"ח ע' 309 ואילך. וש"נ.

86) בהבא להלן, ראה ספר הערכים־חב"ד מערכת אותיות – רי"ש ס"ב (ע' שס ואילך). וש"נ.

87) שמואל־ב יב, ג. וראה גם משלי י, טו. ל, ח.

88) סנהדרין מד, א.

89) ראה לקו"ת ראה כה, א. כו, א. ובכ"מ.

90) תהלים ל, ב.

(הרמה), וע"ד המעלה ד„תפלה לעני" שמגיעה ש„לפני הוי' ישפוך שיחו"[91], משא"כ אות ר' שאין לה נקודת הביטול – העניות היא בכך שאין לה שום שייכות לקדושה.

ועפ"ז ניתן להסביר גם את החילוק בין שני הקוים של הר' ושל הד': שני הקוים – ברוחב ובאורך – כוללים את כל הדרגות דסדר השתלשלות, שמתחלק בכללות לעליון ותחתון, רוחב ואורך: הקו למעלה (ברוחב) הוא שלימות בהרחבה, אבל בהדרגא העליונה עצמה (ע"ד איכות), והקו באורך מורה על ההמשכה מלמעלה למטה (לדרגות נחותות יותר).

שלימות העבודה מתבטאת בכך שיהיו שתי המעלות ביחד: נקודת הביטול וכפי שזה נמשך וחודר גם בסדר השתלשלות (שני הקוים): כאשר ישנם שני העניינים דעליון ותחתון, אבל חסרה נקודת הביטול (דהעצם) – הרי סו"ס חסר אז בהחיבור דשני הקוים (עד שחסר גם בשלימות דשני הקוים עצמם), עד שהפירוד ביניהם יכול להביא למצב של „רש", עניות היפך הקדושה (ע"ד כפי שהי' אצל קרח, אותיות „חק ר'", כנ"ל ס"ה). אבל כאשר ישנו הביטול דנקודת היהדות (הנקודה מאחורי הד') – שהיא מחוץ ולמעלה משני הקוים [יותר מהמעלה דקרן זוית], וביחד עם זה שני הקוים (כבאות ד') – אז ישנה שלימות העבודה דשני הקוים, וגם שלימות החיבור ביניהם.

וזהו התוכן דחודש הד', חודש הגאולה – גאולת ג' תמוז וי"ב־י"ג תמוז – שהנס שלמעלה מטבע (ע"ד הנקודה) יומשך ויהפוך את טבע העולם (שני הקוים דאורך ורוחב). עד שזה מגיע גם למצב ד„רש", עניות דלעו"ז (ענין המאסר ע"י המנגדים לקדושה), ומהפך גם את זה[92]. ואדרבה: דוקא ע"י הירידה למטה במצב של צרה – מתגלה איך ש„עמו אנכי בצרה"[93], שקאי על עצמותו ית', שלמעלה מכל הגדרים דסדר השתלשלות עליון ותחתון, ולכן – אע"פ שהקב"ה הוא עליון שאין למעלה ממנו, וצרה היא בעולם תחתון שאין למטה ממנו – הרי „עמו אנכי בצרה" (היפך השתלשלות, דעליון ותחתון), וגם במצב זה – בחי' אחוריים – מתגלה היו"ד (נקודת היהדות), עד שנמשך ומקשר גם את העליון והתחתון דסדר השתלשלות.

ט. מהאמור לעיל ישנם כמה לימודים, הן בכללות עבודת האדם, הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לעבודתו בעולם, והן בעניני תומ"צ והן בעניני רשות (באופן פרנסת האדם), וגם ובמיוחד – בקשר עם הגאולה דג' תמוז – בנוגע לעבודה דהרבצת התורה והיהדות והפצת המעינות חוצה.

ובפרט שישנו הציווי שצריכים להניח את מטה אהרן „למשמרת לאות" („שבחרתי באהרן הכהן"), „משנגנז ארון נגנז עמו כו' מקלו של אהרן בשקדי' ופרחי'" – מובן א"כ שמזה ישנה הוראה נצחית לדורות; וכיון שכאו"א מישראל הוא חלק מ„ממלכת כהנים"[94], „כהנים גדולים"[95] [וכפס"ד הרמב"ם[96], ש„לא

91) תהלים קב, א. וראה כתר שם טוב סצ"ז. אור המאיר פ' וישלח. וראה סה"ש תנש"א ח"ב ע' 555 (לעיל ע' 167) ואילך.

92) ובפרט לאחרי מאתיים (ר') שנה להולדת אדמו"ר הצמח צדק.

93) תהלים צא, טו.

94) יתרו יט, ו.

95) ראה בעה"ט עה"פ. וראה גם אגדת בראשית פע"ט (פ).

96) סוף הל' שמיטה ויובל.

שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש אשר נדבה רוחו כו' הרי זה נתקדש קדש קדשים"] – מובן, שאצל כאו"א מישראל צריך להיות גם מעין הענין ד„פרח מטה אהרן", „ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים".

י. הלימוד מזה בכללות עבודת השם:

אע"פ שעבודת היהודי צריכה להיות מתוך קבלת עול – שלמעלה מטעם ודעת, ובאופן של זריזות שלמעלה ממדידה והגבלה, „בכל מאדך"[97], ודוקא זה מגיע ל„מאד" שלמעלה[98] – והי' מקום לסברא שבזה מתבטאת שלימות העבודה, ובלשון הידוע[99]: אילו נצטווינו לחטוב עצים –

ישנה ההוראה מ„פרח מטה אהרן", שלאחרי היסוד דקבלת עול, יכולה וצריכה אח"כ הנקודה שלמעלה ממדידה והגבלה „להתפשט" בכל כחותיו הפנימיים, עד בכל מציאותו וטבעו, עד שזה יתן פירות – „ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים", ובאופן כזה – שטבעו ומציאותו עצמם נעשים באופן של זריזות („טבע מזורז") ושלמעלה ממדידה והגבלה, שכל מה שעושה בכחותיו הטבעיים הוא בזריזות הכי גדולה, זריזות דקדושה.

עד"ז ישנו גם הלימוד בעבודה בעניני רשות של יהודי, ובפרט בנוגע לפרנסתו הגשמית: לכל לראש לומדים מ„פרח מטה אהרן" (שנשאר „למשמרת") – ע"ד הלימוד מ„צנצנת המן" שגם היא נשארה „למשמרת לדורותיכם"[100] – שכאשר בנ"י טענו לירמיהו (שתבע מהם „למה אין אתם עוסקים בתורה"): „נניח מלאכתנו ונעסוק בתורה מהיכן נתפרנס", הוציא ירמיהו את „צנצנת המן" ואמר להם: „ראו בזה נתפרנסו אבותיכם, הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו"[101]. עד"ז ישנו הלימוד מ„פרח מטה אהרן", ששקדים (מזון גשמי) גדלים באופן נסי, ובזריזות, ועד"ז – בנוגע לפרנסת בנ"י.

לאידך גיסא נאמר „וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה"[102], שההמשכה דפרנסה גשמית נפעלת ע"י סדר טבעי דצמיחת שקדים („ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים"), שבא ע"י משא ומתן באמונה[103] (חרישה וזריעה), בההגבלות דטבע העולם, חדור באמונה בה' – „שמאמין בחי העולמים וזורע"[104]; וזה נעשה הכלי לקבל את ברכותיו של הקב"ה לפרנסה באופן נסי, אבל נס כזה שמתלבש בטבע העולם, שרואים שטבע העולם ואוה"ע עצמם מסייעים בהשפעת פרנסה לבנ"י.

וכפי שרואים זאת במיוחד בדורות האחרונים, שהקב"ה ברך את בנ"י שיקבלו את פרנסתם ביגיעה פחותה יותר, מתוך מנוחת הנפש ומנוחת הגוף (יותר מכפי שהי' בדורות לפני זה), ע"ז שהעולם עצמו מסייע לזה.

יא. מזה ישנו גם לימוד מיוחד בהעבודה דהפצת המעינות חוצה, שנתרחבה עד באופן שלא בערך ע"י

97) ואתחנן ו, ה.
98) תו"א מקץ לט, ד. ובכ"מ.
99) לקו"ת שלח מ, א.
100) בשלח טז, לג.

101) פרש"י עה"פ.
102) פ' ראה טו, יח. ספרי עה"פ. וראה לקו"ש חי"ח ע' 294. וש"נ. וראה מאמרי אדה"ז תקס"ה ח"ב ע' תרמח.
103) ועד שבשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו נשאת ונתת באמונה, עוד קודם ששואלים לו עסקת בתורה (שבת לא, סע"א).
104) תוד"ה אמונת – שבת שם (בשם הירושלמי).

ולאחרי הגאולה דג' תמוז וי"ב־י"ג תמוז:

יש לומר שג' הענינים ד„יפוצו[105] מעינותיך חוצה"[106] הם ע"ד ג' הענינים שבאות ד': יפוצו – נקודת הביטול, מעינותיך – הקו למעלה (רוחב), וחוצה – הקו באורך שמרמז על ההשפעה מלמעלה למטה.

לכל לראש צריך יהודי לעמוד במצב ד„יפוצו" – מציאותו צריכה להיות מציאות ד„יפוצו", מציאות שמפיצה אלקות, ובאופן שלמעלה ממדידה והגבלה (יפוצו ללא הגבלות[107]). לפני שאומרים לו מה (בפרטיות) הוא צריך להפיץ [מעינותיך], והיכן הוא צריך להפיץ [חוצה] – צריך הוא לדעת, שמיד כאשר הוא קם בבוקר (לפני שעושה את עבודתו בפרטיות) הרי הוא מציאות ד„יפוצו" – „מודה אני לפניך כו' רבה כו'". „אני נבראתי לשמש את קוני"[108] אין הפשט שהוא מציאות לעצמו, ומציאות זו מתעסקת ב„יפוצו" (לשמש את קוני), אלא כל מציאותו היא „יפוצו". ובלשון הידוע[109]: „לכתחילה אריבער", מיד מלכתחילה עומד הוא מלמעלה.

ואח"כ הוא צריך להמשיך זאת בפרטים: „מעינותיך – הוא צריך להפיץ דוקא את מעינות התורה, שמטהר בכל שהוא[110] [למעלה מדרגות המים שלמטה מזה, מי מקוה וכיו"ב[111]], והוא צריך להפיצם „חוצה", החל מחוצה בעצמו (מנקודת האמונה והקבלת עול שלו בשכלו ומדותיו וכחותיו הפנימיים), עד בחוצה כפשוטה – חוץ מהד' אמות דקדושה, דישיבה, ביהכנ"ס וביהמ"ד, עד ב„חוצה" (עם ה"א שכולל חוצה[112]) שאין חוצה למטה ממנה.

וע"ד הסיפור הידוע אודות חסיד שהלך ברחוב במדינה ההיא – מבלי להתחשב במדידות והגבלות, כהסדר דחסיד אמיתי – בזמן שזה הי' קשור עם סכנה. ושוטר עצר אותו ושאל: „קטאָ אידיאָט" (מי הולך)? והוא השיב: „ביטול אידיאָט" (ביטול הולך)! הוא השיב מה שהי' מונח אצלו באמת – שכל מציאותו היא „ביטול", והמציאות ד„ביטול" הולכת!

ביחד עם זאת הוא השיב לו דוקא ברוסית – כיון שביטולו נמשך גם במצב ושפת המקום – בהטבע והמציאות דרוסי' – ע"ד „אזלת[113] לקרתא הלך בנימוסא"[114], כך שטבע ולשון המקום עצמו אומר ומרגיש ש„ביטול אידיאָט".

יב. אמנם עדיין נשאלת השאלה – כפי שכמה שואלים: אפילו כאשר אני

---

105) לשון הכתוב – משלי טז, ה.

106) ראה באגה"ק הבעש"ט (כש"ט בתחלתו. ובכ"מ): בעת שיתפרסם למודך ויתגלה בעולם ויפוצו מעינותיך חוצה.

107) ראה „קובץ כ"ח סיון – יובל שנים" ע' 38.

108) משנה ובריית סוף קידושין.

109) אגרות־קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע' תריז. לקו"ש ח"א ע' 124. ועוד.

110) מקואות פ"א מ"ז. רמב"ם הל' מקואות פ"ט ה"ח. טושו"ע יו"ד סר"א ס"ב.

111) ריש מס' מקואות. רמב"ם שם רפ"ט.

112) ראה סה"ש תנש"א ח"א ע' 144.

113) שמו"ר שבהערה 53.

114) ולהעיר שזהו הטעם שמשה לא אכל ולא שתה ארבעים יום (שמו"ר שם. ב"ר פמ"ח, יד. וראה גם ב"מ פו, ב) [ולהעיר שג' תמוז הוא בתוך ארבעים ימים הראשונים], וכמבואר במ"א (לקו"ש תשא תש"נ) שיש בזה ג' אפשריות ודרגות: (א) שטבע משה לא נשתנה (ולכן נצטער משה על זה שלא אכל ולא שתה. ראה הנסמן בהערה 53). (ב) שטבע שלו נשתנה (לפי שעה) ע"י נס של הקב"ה, נס שנמשך במשך כל הארבעים יום, (ג) הנס הי' רק פעם א' בתחלה, כי זה פעל שינוי בטבע שלו, שהטבע שלו עצמו נעשה כמו מלאך, שאינו זקוק לאכילה ושתי'.

בעצמי עושה את עבודתי בשלימות, עד שאני מגיע לדרגא שמציאותי היא „יפוצו" (תכלית הביטול) – מה התועלת בזה, כאשר „אתם המעט מכל העמים"[115], ובעולם סביב ישנם שבעים אומות שהם ריבוי עצום בכמות בערך להכבשה אחת[116].

ובסגנון אחר: מה יאמר העולם ומה יאמרו האומות על כך שיהודי עושה את עבודתו ד„יפוצו מעינותיך חוצה", ובמיוחד – בקירוב הגאולה האמיתית והשלימה, הרי אין הם מבינים מה פירוש הדבר?! אמנם זוהי עבודה גדולה ונעלית ביותר – אבל צריכים לכאורה להתחשב – טוען הוא – עם העולם!

והמענה על זה הוא: העולם כבר מוכן! כאשר יהודי יעשה את עבודתו כדבעי – באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, וביחד עם זה כפי שזה מלובש בכלים דלבושי הטבע – יראה איך שהעולם, טבע העולם ואומות העולם מסייעים לו בעבודתו.

אפילו פעם (כאשר היו מניעות ועיכובים) הי' הסדר אצל החסיד, שמצבו, ובמילא אמר, „ביטול אידיאָט"; עאכו"כ עכשיו, כאשר כו"כ ממניעות ועיכובים אלו אינם [וכאמור לעיל, שגם במדינה ההיא נעשו שינויים גדולים לטוב], ואדרבה – בעולם עצמו רואים את הנסים והנפלאות שמתרחשים בפרט בשנים האחרונות [שנת נסים, ושנת אראנו נפלאות] – כבר הגיע הזמן, שהגם שצריך להיות ענין שלמעלה ממדידה והגבלה – נסים ונפלאות, עד לנסים ונפלאות דגאולה האמיתית והשלימה – ה"ז חודר גם בטבע העולם, שהעולם עצמו מסייע לצמיחת הגאולה [כפי ש„פרח מטה אהרן" פעל בטבע המטה, שתהי' צמיחת הפירות בדרך הטבע].

וע"ד כפי שהי' ביציאת מצרים – שכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות[117] – שנוסף על הנסים שהיו אז, הרי הי' „וינצלו את מצרים"[118], באופן כזה שהגם שזה התחיל בדרך נס, הביא זה לכך שהמצריים עצמם סייעו בזה לבנ"י, ונתנו יותר מכפי שביקשו[119]. עאכו"כ בהגאולה האמיתית והשלימה – כאשר יהיו נפלאות אפילו בערך להנפלאות דיצי"מ[120], יהי' זה גם כן באופן כזה שהעולם וטבע העולם עצמו יסייע לכך.

יג. ובנוגע לפועל:

בהולכנו מג' תמוז אל ובתוך ימי הגאולה די"ב-י"ג תמוז – שבכל שנה ושנה (שנה – שכולל כל שינויי הזמן[121]) מתוספת בזה עלי' – צריך כאו"א להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בכל הפעולות דהפצת התורה והיהדות והפצת המעינות חוצה, ובאופן של זריזות, ומתוך ההכרה – שהעולם עצמו יסייע ליהודי בעבודתו.

ובמיוחד – בעמדנו בזמן הקיץ – כאשר ילדים הולכים למחנות־קיץ, צריכים להשתדל שילדי ישראל ילכו למחנות קיץ שמיוסדים על חינוך הכשר ועל טהרת הקודש; ואלו המתעסקים בחינוך הילדים – צריכים לדאוג לנצל את זמן הקיץ בתכלית השלימות, ובתכלית הזריזות, לנצל כל רגע פנוי

115) ואתחנן ז, ז.
116) תנחומא תולדות ה. אסת"ר פ"י, יא. פס"ר פ"ט, ב.
117) מיכה ז, טו.
118) בא יב, לו.
119) ראה פרש"י שם, ממכילתא עה"פ.
120) ראה אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפז). וש"נ.
121) רמ"ו לזח"ג רעז, ב. שרש ישע ערך שנה. עבוה"ק ח"ד פ"ט. וראה אוה"ת מקץ שלח, סע"א. תתקעו, א.

להוסיף בעצמו ולהוסיף אצל הילדים בכל עניני יהדות, בחיות ובשמחה.

ומענין לענין: ע"פ ה"יש נוהגין"[122] לומר[123] פרקי אבות בכל שבתות הקיץ (לאחר תפלת מנחה) – כאן המקום לעורר שוב ע"ד זה [ובפרט ששבת זו היא הפעם העשירית[124] דאמירת פרקי אבות בשנה זו (ששת השבועות בין פסח ועצרת, וארבעה שבועות לאחר עצרת עד לשבת זו)], ומה טוב – בהיותם תורה שבעל-פה – שילמדו משנה אחת (עכ"פ) לעיונא.

וכמו"כ יש לעורר על המנהג טוב בכמה מקומות לחזור מאמר חסידות לאחר תפלת מנחה בשבת. – ויה"ר שיהי' זה באופן ד"חקת" (כפי שעומדים לקרוא עתה בתפלת מנחה), שיחדור בהשומעים ויפעל בהם שינוי עד לאופן דחקיקה, שזה יחקק בהם.

ותיכף ומיד ממש יביא זה כבר את הגאולה האמיתית והשלימה, והקרבת פרה העשירית, שיעשה מלך המשיח מהרה יגלה, אמן כן יהי רצון[125],

ובנערינו ובזקנינו בבנינו ובבנותינו[126] הולכים כל בנ"י לארץ הקודש, ירושלים עיר הקודש, בבית המקדש השלישי, וכאמור – תיכף ומיד ממש.

---

122) סידור אדה"ז במקומו.

123) וי"ל הטעם על זה (אף שבתושבע"פ צ"ל לימוד והבנה – ראה הל' ת"ת לאדה"ז ספ"ב) – כי אמירת פרקי אבות באה בהמשך לתפלה (תפלת מנחה), שענין התפלה אינו לימוד (ואדרבה, בלשון הידוע (שו"ת הריב"ש סקנ"ז. הובא ונת' בסהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"ח) אני מתפלל לדעת זה התינוק), ולכן גם אמירת הפרק אינה בגדר לימוד כ"כ – כנראה בפועל בהנהגת הרוב.

124) וגם ברפ"ד דאבות (הפרק דשבת זה) מרומז הענין דעשירי – כי הד' ענינים (דחכם, גבור, עשיר ומכובד) הם כנגד הד' אותיות דשם הוי' (שער מארז"ל ולקוטי הש"ס לאבות כאן), ששם הוי' במילואו הוא – עשר אותיות.

125) רמב"ם הל' פרה אדומה ספ"ג.

126) בא י, ט.

8291-522-7431
© "ugs v'nhnho kvpm' v"scr nkfu',

hjh tsubbn nurbn urchbn nkl vnahj kgukko ugs

hno vm tsr"j 'nuz v'ax"v

krdk bhautlvo cagv 'un"m

shevYhhi

ahjhu

uvfkv fx'r arv

vj'i vrv"' akuo sucgr

kzfu'

* * *

nvrv hdkv tfh"r

f"e tsnu"r nkl vnahj akhy"t

kzfu'